

Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Rehberi

İş Ortakları / Üçüncü Taraflar için El Kitabı

TEİD
Etik ve İtibar Derneği
Ethics & Reputation Society

 TICE
Turkish Integrity Center of Excellence by TEİD

Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Rehberi

İş Ortakları / Üçüncü Taraflar için El Kitabı

INguide

Ekim 2021

Etik ve İtibar Derneği
Mor Sümbül Sok. Varyap Meridian Business I
Blok No:1 D: 66
34746 Batı Ataşehir, İstanbul
0 (216) 580 90 34

Yazarlar

Aslı Ertekin

TEİD 7. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı
Etik ve Uyum Yöneticisi

*Hızla Gelişen Dünyada 21. Yüzyıl Şirketlerinden
Beklentiler*

*Etkin Bir Yolsuzlukla Mücadele Risk Yönetimi İçin
8 Temel İlke ve Mekanizma*

Av. Altuğ Özgün

TEİD 7. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi,
Ortak Avukat

Hukuki Perspektif

Emre Çolak

Üçüncü Taraf Risklerinin
Etkin Yönetimi Çalışma Grubu Lideri
TEİD 6. Dönem Yönetim Kurulu
Başkan Yardımcısı
Etik ve Uyum Departmanı
Yöneticisi, Türkiye ve Orta Doğu Kümesi

*Hızla Gelişen Dünyada 21. Yüzyıl Şirketlerinden
Beklentiler*

*Etkin Bir Yolsuzlukla Mücadele Risk Yönetimi İçin
8 Temel İlke ve Mekanizma*

Fikret Sebilcioğlu

TEİD 7. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi,
Yönetici Ortak

*Hızla Gelişen Dünyada 21. Yüzyıl Şirketlerinden
Beklentiler*

*Bir Uyum Programı Tasarlarken ve Uygularken
Kaçınılması Gereken Başlıca Hatalar*

Tayfun Zaman

Üçüncü Taraf Risklerinin
Etkin Yönetimi Çalışma Grubu Lideri
TEİD 6. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi
Uyum Departmanı Başkanı

*Hızla Gelişen Dünyada 21. Yüzyıl Şirketlerinden
Beklentiler*

Küresel Bir Sosyoekonomik Olgu Olarak Yolsuzluk

*Etkin Bir Yolsuzlukla Mücadele Risk Yönetimi
İçin 8 Temel İlke ve Mekanizma*

Sorularla Uyum Programı

*Yeni Bir Uyum Yöneticisinin İşine Yarayabilecek
Birkaç Pratik İpucu*

Katkıda Bulunanlar

Ali Cem Gülmen

TEİD Araştırma ve Yayın Direktörü

Dr. Bahar Karacar

TEİD Proje ve Eğitim Koordinatörü

Av. Ertuğrul Onur

TEİD 6. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı

TEİD 7. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi,

Hukuk Baş Müşaviri

İdil Gürdil

TEİD 6. Dönem Yönetim Kurulu Üyesi,

TEİD Akademi Eğitmeni, İç Kontrol Grup Başkanı

Neslihan Yakal

TEİD Genel Sekreteri

Umut Turan

TEİD Bireysel Üyesi, Etik ve Uyum Yöneticisi

bp Türkiye

Cerebra Muhasebe & Danışmanlık

Coca-Cola İçecek

Çetinkaya Avukatlık Bürosu

Integrity Partners

Philip Morris Sabancı

Tasarım

Tufan R. Başak,

TEİD Grafik Tasarım ve Bilgi İşlem Uzmanı

Basım

Matsis Baskı Çözümleri

Tevfik Bey, Mahallesi, Dr. Ali Demir Caddesi No:51, 34295 Küçükçekmece/İstanbul

Giriş

Değerli Etik ve İtibar Derneği Paydaşları;

Yeni milenyumla birlikte tüm dünyada ekonomik hayatta büyük değişimler birbiri ardına gelmeye başladı. Özellikle hem uluslararası hem de yerel alanda iş yapma kültürleri devrim denebilecek değişimler yaşadı. Etik, itibar ve uyum kavramları artık iş dünyasında giderek daha büyük önem kazanıyor.

Üstelik artık etik, itibar ve uyum kavramları, sadece küresel şirketlerin değil, onlarla iş yapan, onların ekosisteminde yer alan tüm iş ortaklarının / üçüncü tarafların da sözlüğüne girdi. Hatta bu kavramlar olmadan doğru iş yapmak, dünya vatandaşı bir şirket olmak hemen hemen imkânsız hale geldi.

İş etiğinin, Türkiye’de faaliyet gösteren tüm şirketlerin yazılı kültürünün temel taşı haline gelmesini sağlamak hedefiyle 2010 yılında kurulan ve halihazırda kurumsal üyelerinin sayısı 160’a ulaşan Etik ve İtibar Derneği olarak üyelerimize ve yer aldıkları ekosisteme faydalanabilecekleri ürünler sunmaya devam ediyoruz. Bir yandan pratik araçlar tasarlarken diğer yandan değerli profesyonellerin deneyimlerinden yararlanacakları, güncel ve doğru bilgiye ulaşabilecekleri eğitimler vermeye ve etkinlikler düzenlemeyi sürdürüyoruz.

Bildiğiniz gibi derneğimizin bünyesinde yer alan çalışma gruplarımızdan biri olan Üçüncü Taraf Etik ve Uyum Riskleri Çalışma Grubu’nun değerli üyelerinin, bütünsel ve multidisipliner

bir yaklaşımla hazırladığı Üçüncü Taraf Rüşvet ve Yolsuzluk Risk Yönetimi Rehberi de bu ürünlerden biri olarak Mart 2021’de raflarınızda yerini almıştı.

Üçüncü Taraf Rüşvet ve Yolsuzluk Risk Yönetimi Rehberi ile derneğimiz üçüncü taraf risklerini yönetmek isteyen küresel şirketlere bir çerçeve sunmayı amaçlıyordu. Bu konuda aldığımız olumlu geri dönüşler de doğru yolda olduğumuzun bir kanıtı oldu, bizi daha da cesaretlendirdi.

Bu rehberimizin çalışmalarını takiben, üçüncü taraf risklerine bu kez de küresel şirketlerin iş ortakları perspektifinden bakmaya karar verdik ve elinizdeki rehber doğdu. Bu iki rehberin birbirlerini tamamlamasını; kendi alanlarındaki güncel uygulama örnekleri ve uygulanabilir yönetim sistemleriyle ilgili temel bilgileri vermesini arzu ediyoruz.

Rehberimizin ortaya çıkmasında büyük özveri gösteren yazarlarımız Av. Altuğ Özgün, Emre Çolak, Fikret Sebilcioğlu, Tayfun Zaman, Umut Turan ve Dernek Sekreteriamıza teşekkürü bir borç biliyorum.

Rehberimizi, beğeni ve değerlendirmenize sunarken sizleri sevgi ve saygı ile selamlıyorum.

Aslı Ertekin

**Etik ve İtibar Derneği (TEİD)
Yönetim Kurulu Başkanı**

TEİD Hakkında

Amacı, iş etiğini şirketlerin yazılı kültürünün temel taşı haline getirmek olan Etik ve İtibar Derneği (TEİD), 2010 yılında kuruldu. Bugün her biri kendi sektöründe öncü 160'ı aşkın kurumsal üyesiyle TEİD, etik ve itibar yönetimi alanlarındaki çalışmalarını başarı ile sürdürüyor.

Dünya genelinde, bir şirketin başarısını tanımlayan faktörler arasında sorumlu vatandaşlık, sürdürülebilir üretim politikalarının etkinliği, inovasyon politikaları, etik ilkelere uyum ve itibar gibi kavramlar, artık en az finansal veriler kadar yüksek önem taşıyor. Bu gerçekten hareket eden TEİD, uluslararası ortakları ve üyeleriyle birlikte işte bu yeni eğilimi güçlendirmeye çalışıyor.

TEİD bu doğrultuda B20 Yolsuzlukla Mücadele Ağı Üyeliği, TRACE International Türkiye temsilciliği, GlobEthics Network Bölge Temsilciliği, European Business Ethics Network üyeliği, Basel Institute on Governance Çalışma Grubu üyeliği, UNCAC Coalition üyeliği ve OECD Yolsuzlukla Mücadele Çalışma Grubu ve Bölgesel Danışma kurulu üyeliği görevlerini sürdürmektedir.

Daha fazla bilgi için: www.teid.org

Rehber Hakkında

İşbu Rehber, küresel şirketlerle iş yapan ve üçüncü taraf olarak adlandırılan yerel firmalar perspektifinden, etkin bir yolsuzlukla mücadele uyum programı tasarlamak ve uygulamak için yapılması gerekenlere ilişkin bir çerçeve sunmayı hedefliyor. Bir kuruluşun uyum risklerinin tamamının yönetimi için geliştirilebilecek topyekûn bir “Etik ve Uyum Risk Yönetimi Programı” ile ilgili temel bilgileri içeriyor.

Bu rehberi sizlerle buluşturmaktaki amacımız tedarik zincirinde bulunduğunuz veya yerel piyasada temsil ettiğiniz küresel firmaların üçüncü taraf risk yönetimi hassasiyetini daha iyi anlayabilmeniz. İlgili programların ardındaki dinamikleri daha açık görüp iş ilişkilerinizi daha sağlıklı yürütmenizi ve uluslararası piyasalarda daha rekabetçi olmanızı sağlayacak ipuçlarını paylaşabilmektir.

Bu noktada vurgulamalıyız ki üçüncü taraf uyum risk yönetiminin, sadece küresel şirketlere has bir öncelik olarak görülmemesi, etkin bir tedarik zinciri yönetimi veya bayi, temsilci, iş ortağı yönetimini hedefleyen tüm şirketler için en temel risk yönetimi alanlarından bir olarak kabul edilmesinin şirketlerin sürdürülebilirliği için büyük önem taşıdığı inancındayız. O bakımdan kendi üçüncü taraf risklerini yönetmek üzere bir program oluşturmak arzusundaki yerel piyasamızın güzide şirketlerinin de büyük fayda bulacağı **“TEİD ÜÇÜNCÜ TARAF YOLSUZLUK RİSK YÖNETİMİ REHBERİ”**ni de incelemenizi kuvvetle tavsiye ederiz.

Yasal Uyarı

Üçüncü taraf kavramının farklı hukuk sistemlerinde farklı tanımları bulunmaktadır. Üçüncü taraf riskleri kavramı, başta rüşvetle mücadele riskleri ve bununla sınırlı olmayan geniş anlamda ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri ile iş etiğinden kaynaklanan diğer bir kısım riskleri de içermektedir. Özellikle son yıllarda uluslararası kurumların bu konuya odaklanmaları ve bazı ülkelerin kendi hukuki hükümdarlık alanlarını genişleten (extraterritorial) yasalarıyla birlikte konu küreselleşen bir anlam kazanmıştır.

İşbu doküman profesyonel anlamda herhangi bir görüş veya öneri içermekte, ulusal ve uluslararası mevzuat hükümlerinin derlenerek okuyucuya etik ve uyum perspektifinden üçüncü taraf rüşvetle mücadele riski yönetimi çerçevesinde bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Hiçbir şekilde hukuki ve finansal danışmanlık tavsiyesi içermez. Okuyucuların bu konuya ilişkin ihtiyaçları olması halinde konunun uzmanlarına başvurmaları önerilmektedir.

İçerik Ekim 2021'de yürürlükte olan mevzuat hükümleri baz alınarak hazırlanmış olup ilgili ülkelerin mevzuat ve uygulamalarının bu rehberin yayımlanmasını takiben değişmiş olabileceğini veya her an değişebileceğini dikkatinize sunarız.

İçindekiler

YAZARLAR	2
KATKIDA BULUNANLAR	3
GİRİŞ	4
TEİD HAKKINDA	5
REHBER HAKKINDA	6
YASAL UYARI	6
HUKUKİ PERSPEKTİF	10
Yabancı Hukukta Üçüncü Taraf Kavramı	11
Üçüncü Taraf Kavramının Türk Hukukundaki Yansımaları	11
Rehberin Kapsamı	10
Hukuki Perspektif	13
BÖLÜM 1 HIZLA GELİŞEN DÜNYADA 21. YÜZYIL ŞİRKETLERİNDEN BEKLENTİLER	16
Sorumlu Şirket, Sorumlu İş Yapma Modeli	17
Etik ve Uyum Programı	19
Uyum Programının Ardındaki Hukuki Dinamikler ve Güncel Mevzuat	19
Küresel Müşterilerin Talepleri ve Bir Rekabet Gücü Unsuru Olarak Uyum Programı	21
Üçüncü Taraf Tanımı ve Kapsamı	23
Uyum Programları ile Yönetilen Başlıca Riskler	24
Suistimalle Mücadele	25
Yasalara Aykırılığın Önlenmesi	26
Hediye, Ağırlama ve Bağışlar	27
Çıkar Çatışmalarının Yönetilmesi	28
Bilginin Gizliliği ve Mahremiyet	28
Rekabet	28
Sürdürülebilirlik	29
İtibar Riskleri	29
BÖLÜM 2 KÜRESEL BİR SOSYO EKONOMİK OLGU OLARAK YOLSUZLUK	31
Yolsuzluğun Tanımı; Ekonomik ve Sosyal Etkileri	31

BÖLÜM 3 ETKİN BİR YOLSUZLUKLA MÜCADELE RİSK YÖNETİMİ İÇİN	
8 TEMEL İLKE VE MEKANİZMA	33
Üst Yönetimin Taahhüdü	34
Kurumun Rüşvetle Mücadele Politikası Hakkında İç ve Dış İletişim	34
Rüşveti Önlemede Üst Düzey Yönetimin Katılımı	35
Gerekli Kaynakların Varlığı	36
İç Kontrol, İzleme ve Denetim	36
Teşvik ve Yaptırımlar	38
Danışma ve İhbar Hattı	39
Üçüncü Taraf Risk Yönetimi	39
BÖLÜM 4 SORULARLA UYUM PROGRAMI	40
Bir Türk Şirketi'nin Uyum Programı Nasıl Olmalı?	40
Etkin Bir Uyum Programı Nasıl Tasarlanır?	42
Şirketin Paydaş İlişkileri	44
BÖLÜM 5 YENİ BİR UYUM YÖNETİCİSİNİN İŞİNE YARAYABİLECEK BİRKAÇ PRATİK İPUCU	47
Kendinizi ve Varlık Sebebinizi Doğru İfade Edin	47
Beklentilerinizi İyi Yönetin	47
Size ve Programa Yönelik Beklentileri İyi Yönetin	48
Başlangıç Durum Analizinizi Yapın	48
Rolünüzün Ardındaki Ticari Gerçeği ve İş Dinamiklerini Unutmayın;	
Unutmadığınızı Tüm Mesai Arkadaşlarınıza Hatırlatın	49
BÖLÜM 6 BİR UYUM PROGRAMI TASARLARKEN VE UYGULARKEN KAÇINILMASI	
GEREKEN BAŞLICA HATALAR	50
Yetersiz İç Muhasebe Kontrolleri	52
Risklerin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesinde Eksiklikler	52
Yetersiz Liderlik Tavrı	53
Yetersiz Kaynaklar	53
Uyum Fonksiyonun Şirkette Doğru Konumlandırılmaması	53
Rüşvetle Mücadele Politika ve Prosedürlerinin Yetersizliği	54
Rüşvetle Mücadele Eylemlerinin Bir Maliyet ve Bürokrasi Olarak Görülmesi	54
İletişim ve Eğitimin Yetersizliği	55
Yetersiz İzleme Faaliyetleri	55
KAYNAKÇA	56

Kaynakça

<https://www.justice.gov.uk/downloads/legislation/bribery-act-2010-guidance.pdf>

<https://www.justice.gov/criminal-fraud/file/1292051/download>

<https://www.cerebra.com.tr/tr/gundem-kurumsallasmanin-temeli-ic-kontrol-sistemi.html>

TEİD - Üçüncü Taraflar Yolsuzluk ve Risk Yönetimi Rehberi

